

**खोरे पूर नियंत्रक अधिकारी व
आंतरराज्यीय पूर नियंत्रण समन्वय
अधिकारी यांच्या नियुक्तीचे स्थायी
आदेश**

महाराष्ट्र शासन
जलसंपदा विभाग
शासन निर्णय क्र.पूनि-खोरे २००९/(१८७/०९)/सिंव्य(कामे)
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२,
दिनांक :- ५ मे २००९

प्रस्तावना :

नदीवर वा तिच्या उपनद्यांवर बांधण्यात आलेल्या धरणांच्या मालिकेमुळे खोऱ्या/उपखोऱ्यातील सर्व धरणांचे एकात्मिक परिचालन करणे आवश्यक ठरते. यासाठी राज्याच्या विविध खोऱ्या/उपखोऱ्यात पूर नियंत्रणासाठी एकच नियंत्रक अधिकारी असणे उपयुक्त राहिल. त्याला अनुसरून राज्यातील खोऱ्यामधील पूर नियंत्रणाची जबाबदारी हाताळण्यासाठी मुख्य अभियंता दर्जाचा पूर नियंत्रक अधिकारी नियुक्त करण्याचे शासनाचे विचाराधीन होते.

महाराष्ट्रात गोदावरी, तापी, कृष्णा ही मुख्य खोरी तसेच वैनगंगा (गोदावरी) व मांजरा (गोदावरी) ही प्रमुख उपखोरी आंतरराज्यीय आहेत.या खोऱ्या/उपखोऱ्यात अनुक्रमे श्रीराम सागर (आंध्रप्रदेश), ऊर्काई (गुजरात), अलमट्टी (कर्नाटक), संजय सागर (वैनगंगा) व निजामसागर (आंध्रप्रदेश) हे जलाशय अन्य राज्यात बांधण्यात आलेले आहेत. या जलाशयांच्या पूर परिस्थितीचा प्रभाव महाराष्ट्रावर देखील पडतो. संबंधित राज्यांच्या जलसंपदा विभागांबरोबर सर्वसाधारणपणे पावसाळा काळात व विशेषतः पूर परिस्थितीमध्ये जलाशयांची पाणीपातळी, पाणीसाठा, पाणलोट क्षेत्रातील पाऊस, येवा, मुक्त पाणलोट क्षेत्रातील पाऊस व विसर्ग इ. जलशास्त्रीय माहितीची देवाण-घेवाण करणे आवश्यक ठरते. यासाठी समन्वय अधिकारी नियुक्त करण्याचे शासनाच्या विचाराधीन होते.

शासन निर्णय

(अ) खोरे पूर नियंत्रक अधिकारी

राज्यातील पूर नियंत्रणासाठी **खोरे पूर नियंत्रक अधिकारी** म्हणून खालीलप्रमाणे अधिकाऱ्यांची स्थायी नियुक्ती करण्यात येत आहे:-

खोरे	पूर नियंत्रक अधिकारी	पूर नियंत्रणासाठी कार्यक्षेत्र	जिल्हे
गोदावरी (ऊर्ध्व)	मुख्य अभियंता, उत्तर महाराष्ट्र प्रदेश, जलसंपदा विभाग, नाशिक	गोदावरी खोरे (पैठण पर्यंत व वैनगंगा उपखोरे वगळून)	नाशिक, अहमदनगर (अंशतः), औरंगाबाद (अंशतः)
गोदावरी	मुख्य अभियंता व मुख्य प्रशासक,	पैठणपासून राज्य सीमेपर्यंत (वैनगंगा उपखोरे वगळून)	औरंगाबाद (अंशतः), बीड,

(निम्न)	लाभक्षेत्र विकास प्रा., औरंगाबाद		जालना, परभणी, नांदेड, लातूर
वैनगंगा (नागपूर)	मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग, नागपूर	नागपूर प्रदेशातील वैनगंगा खोरे	नागपूर, भंडारा, चंद्रपूर, गडचिरोली, गोंदिया
वैनगंगा (अमरावती)	मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग, अमरावती	अमरावती प्रदेशातील वैनगंगा खोरे, अमरावती प्रदेशातील तापी खोरे	अमरावती, यवतमाळ, अकोला, वाशिम, हिंगोली, बुल
कृष्णा	मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग, पुणे	कृष्णा (मुख्य खोरे) कोयनेसहीत उपनद्या व भीमा उपखोरे पुणे पर्यंत	पुणे शहर, पुणे जिल्हा (अंशतः), सातारा, सांगली, कोल्हापूर
भीमा	मुख्य अभियंता (विप्र), जलसंपदा विभाग, पुणे	नीरा, कुकडी यासह भीमा खोरे पुणे पासून राज्य सीमेपर्यंत	पुणे (अंशतः), अहमदनगर (अंशतः), सोलापूर, उस्मानाबाद
तापी	मुख्य अभियंता, तापी पाटबंधारे विकास महामंडळ, जळगाव	तापी खोरे (अमरावती प्रदेशातील तापी खोरे वगळून)	जळगाव, नंदुरबार, धुळे
कोकणातील पश्चिम वाहिनी नद्यांची खोरी	मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग, कोकण प्रदेश, मुंबई	कोकणातील लहान-मोठी २२ खोरी	ठाणे, रायगड, रत्नागिरी, सिंधुदुर्ग

खोरे पूर नियंत्रक अधिकाऱ्यांची कर्तव्ये

- १) पूर परिस्थितीमध्ये खोऱ्यातील धरणातून सोडावयाच्या विसर्गाचे नियोजन एकात्मिक पद्धतीने करणे. पूर नियंत्रयणासाठी आवश्यक सर्व बाबींच्या अनुषंगाने कार्यवाही करणे.
- २) पूर परिस्थितीमध्ये जनतेला/प्रसिध्दी माध्यमांना पूर परिस्थितीची अधिकृत माहिती देण्यासाठी दैनिक वार्तापत्र प्रसिध्द करणे. संकेतस्थळावर अद्ययावत माहिती ठेवणे.
- ३) जिल्हा पूर समन्वय अधिकारी व आंतरराज्यीय पूर नियंत्रण समन्वय अधिकारी यांना पूर परिस्थितीमध्ये महसूल व गृह विभागाच्या क्षेत्रीय अधिकाऱ्यांशी समन्वय राखण्यात मार्गदर्शन करणे.
- ४) मा. मंत्री (जलसंपदा), मा. मंत्री (मकृखोविम), सचिव (जसं), सचिव (लाक्षेवि), मंत्रालय पूर नियंत्रण कक्ष यांना पूर परिस्थितीची अद्ययावत माहिती नियमित देणे.
- ५) खोऱ्यातील पूर परिस्थिती हाताळण्यासाठी केलेल्या कार्यवाहीचा अहवाल शासनास दरवर्षी १५ नोव्हेंबर पूर्वी सादर करणे.
- ६) दरवर्षी एप्रिल अखेर परिक्षेत्रातील संबंधीत जिल्ह्यासाठी निर्देशित पूर समन्वय अधिकारी व आंतरराज्यीय पूर नियंत्रण समन्वय अधिकारी यांची नावे, संपर्क दूरध्वनी/भ्रमणध्वनी, ई-मेल पत्ते शासनास कळविणे.

माहिती पुरविण्याची जबाबदारी

वरील प्रमाणे खोरे पूर नियंत्रक अधिकारी निर्धारित केले असले तरी अन्य मुख्य अभियंत्यांनी त्यांच्या परिक्षेत्रातील धरणांच्या पाणलोट क्षेत्रात पडणारा पाऊस, जलाशयात येणारा येवा, धरणातून सोडण्यात येणारा

विसर्ग, जलाशय पाणी पातळी तसेच मुक्त पाणलोट क्षेत्रातील संभाव्य विसर्ग व पाऊस इ. माहिती संबंधित खोरे पूर नियंत्रण मुख्य अभियंता यांना स्वतःहून वेळोवेळी पुरवावी. खोरे पूर नियंत्रण मुख्य अभियंता यांना पूर परिस्थितीमध्ये सर्वतोपरि सहकार्य करण्याची जबाबदारी अन्य मुख्य अभियंत्यांची राहिल.

सर्व पाटबंधारे विकास महामंडळाचे कार्यकारी संचालक यांनी आपल्या परिक्षेत्रातील नदी खोऱ्यातील पूर परिस्थितीचा पावसाळा काळात नियमित आढावा घ्यावा व एकंदर पूर परिस्थितीवर नियंत्रण ठेवावे.

(ब) आंतरराज्यीय पूर नियंत्रण समन्वय अधिकारी

पूर नियंत्रणाच्या दृष्टीने आंतरराज्यीय परिमाण असलेल्या जलाशयांच्या बाबतीत खालील अधिकाऱ्यांची आंतरराज्यीय पूर नियंत्रण समन्वय अधिकारी म्हणून स्थायी नियुक्ती करण्यात येत आहे :-

अ.क्र.	जलाशय	खोरे	संबंधित राज्य	समन्वय अधिकारी
१	श्रीराम सागर	गोदावरी	आंध्र प्रदेश	अ.अ., नांदेड पाटबंधारे मंडळ, नांदेड
२	निजाम सागर	मांजरा		
३	ऊकाई	तापी	गुजरात	अ.अ.व प्र., लाक्षेवि प्राधिकरण, जळगांव
४	अलमट्टी	कृष्णा	कर्नाटक	अ.अ., सांगली पाटबंधारे मंडळ, सांगली
५	संजय सागर	वैनगंगा	मध्यप्रदेश	अ.अ.व प्र., लाक्षेवि प्राधिकरण, नागपूर

आंतरराज्यीय पूर नियंत्रण समन्वय अधिकाऱ्यांची कर्तव्ये

- संबंधित राज्यांच्या जलसंपदा विभागाच्या समन्वय अधिकाऱ्याबरोबर पाऊस, विसर्ग, जलाशय पाणी पातळी व साठा यांची स्थिती इ. माहितीची देवाण-घेवाण करणे. साधारण पूर परिस्थितीच्यावेळी दिवसांतून २ वेळा (८.०० वा. व १७.०० वा.) आणि गंभीर पूर परिस्थितीच्यावेळी दर तासाला अशी देवाण-घेवाण करणे आवश्यक आहे.
- पूर व्यवस्थापनाला जबाबदार असलेल्या संबंधित अधिकाऱ्यांची खोरेनिहाय निर्देशसूची (directory) तयार करून ती शासनास सादर करणे. यामध्ये संबंधित विभागांचे (जलसंपदा, मदत व पुनर्वसन, पोलीस) अधिकारी यांची नावे, संपर्क दूरध्वनी, ई-मेल पत्ते ही माहिती असावी.
- वरील माहिती संबंधित जिल्हाधिकारी/पोलीस यंत्रणा यांना वेळोवेळी देणे.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या वेबसाईटवर उपलब्ध करण्यात आलेला असून त्याचा संगणक संकेतांक २००९०५०५१६५५५३००१ आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(अनिल बहादुर)

शासनाचे उप सचिव

प्रत,

मा. राज्यपाल यांचे सचिवालय, राजभवन, मलबार हिल, मुंबई
मा. सभापती/अध्यक्ष, विधानसभा/विधान परिषद, विधानभवन, मुंबई (२ प्रती)
मा. विरोधीपक्ष नेते, विधानसभा/विधान परिषद, विधानभवन, मुंबई (२ प्रती)
मा. मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई
अतिरिक्त मुख्य सचिव, मदत व पुनर्वसन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
मा. मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई
प्रधान सचिव, महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
स्वीय सहायक, सचिव (जलसंपदा), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई
स्वीय सहायक, सचिव (लाक्षेवि), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई
सर्व पाटबंधारे विकास महामंडळाचे कार्यकारी संचालक
महासंचालक, मेरी, नाशिक/महासंचालक, वाल्मी, औरंगाबाद
सर्व विभागीय महसूल आयुक्त,
स्वीय सहायक, मुख्य अभियंता (दवप्र) व सह सचिव, जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई
स्वीय सहायक, मुख्य अभियंता (कृपातंल) व सह सचिव, जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई
स्वीय सहायक, मुख्य अभियंता (पा) व सह सचिव, जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई
स्वीय सहायक, मुख्य अभियंता (जसं) व सह सचिव, जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई
जलसंपदा विभागातील सर्व मुख्य अभियंते
सर्व जिल्हाधिकारी
सर्व पोलीस आयुक्त/जिल्हा पोलीस अधीक्षक
जलसंपदा विभागातील सर्व अधीक्षक अभियंते/अधीक्षक अभियंता व प्रशासक
जलसंपदा विभागातील सर्व कार्यकारी अभियंता
महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क संचालनालय, मंत्रालय, मुंबई
ग्रंथालय, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, विधानभवन, मुंबई
मंत्रालय नियंत्रण कक्ष, मंत्रालय, मुंबई
जलसंपदा विभाग, पूर नियंत्रण कक्ष, नवीन प्रशासकीय भवन, १० वा मजला, मंत्रालय, मुंबई
सिंव्य(कामे) संग्रहार्थ.